

ИЗЛАЗИ

уторником, четвргом
и недељом

ЦЕНА:

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНА

Прегилату примају све
поште у Србији и
иностранству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТИЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
проф. Богословије

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Клежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. ДИН.

ГРОБОВИ

Ноћ је зимска. Нигде зрака
К'о кад душу свати туга,
А пролеће тма облака
Преко мрачног видокруга.
Раскаљани стоје путе,
Путника им нигде није;
Нигде гласа немож' чути,
Све се живо некуд крије.
Али душа моја блуди,
Мисли моје некуд хите,
Надимљу се моје груди,
Ваљда што су туге сите.
На крилима лажних снова
Душа моја сад се диже,
Ал' јаукне и понова
На гробове земне стиже.
Она тражи зраке сјајне,
У животу што се сјају, —
И открива многе тајне
Да проплачем у очају.
Где је срећа? Да л' ће нади
Да постану дивна дела?
Да л' ће живот да ми кади
Мирис цветка неувела?
Цветке, чија љубав жарка
До гроба те самог прати...
Стани, душо, то је варка,
Уморна ћеш поустати!
Зар у врту, пуном гробља,
Тражит' себи срећна стана?
Зар на земљи, пуној робља

Може бити срећних дана?

О, не! Још свет овај чами,

Беде, патње још га сладе, —

Угасимо, душо, сами

Наше снове, наше наде!...

11—XI 1896 г., Шабач

† К. Абрашевић.

ХАЦИ-БАЛИНА ПОРОДИЦА

ОСМАНУ А. ЂИКИЋУ

— Ст. Милијевић —

(НАСТАВАК)

Бисерино алабастарско чело свршава дугим,
и као зифт, црним, „навученим“ обрвама. Па тек
између њихова савијутка пружио се мали, пра-
вилан, и нешто руменкаст носић. Испод њега гри-
мизна устанца, као да су дукатом разрезана. Из
сваке усне рекао би сад ће кап крви канути.
С двије стране два образа као двије груде окр-
вављена снијега. Врат јој као у лабуда. Па по оној
нежној бјелини још љепше ујишу низови ситног
бисера и жутих дуката.

А груди набрекле.. Оће да пуца свилена ко-
шуља и кадифени јелек. Мало, мало, па јој јечерма
отјешња, те чим се сагне откине се златали пуце,
ја л' прене под пазухом. Руке јој к'о у виле, па
длани и нокти напнати. Димије од црвене свиле,
учкур од бијеле, па златом извезен. Па се опаше
златним коланом, са срмали пафтама, у којима има
пб друга ока сребра. На, као снијег бијелим, но-
нама златом извезене папуче. Кад трчи преко ав-
лије стоји звекет дуката, шушањ димија и клепет
папуча.

Глас јој к'о у булбула. Некуд је мекан, си-
ћан; па некуд звони, па је сладак, па умиљат,
па... н'умијем ти казати — ето. Па још кад за-
пјева, а особито ону:

„Дјевојка је туђина братила:
Ој туђине мој по Богу брате!
Преведи ме преко Романије;
Без грљења, и без миловања,
И без оног мушког помилљаја“.

Ух! Ћути!

Комшике изиђу, па слушају, слушају, а она пјева, пјева. Нема, но се разлијеже, чини ми се, на дан ода. А Грданова баба Савка истом цвати од милине, па ће тек:

— Жива била, грлице моја! Нек се зна ко ти је баба била. Нек се зна ко те повијо, и пупак ти одрезао. Нек се зна чије си унуче, и ко ти је име надио. Свако је моје унуче, Богу милом фала, окопарно и напредно.

И сад би она, само ако има коме, развезла причати: како је срећне руке, те дјеца, којој она буде бабица, дуго живе; како су срећна и честита и — ко би све побројио, шта она испреда и везе. Најпослије ће рећи: како ју је Бог створио за бабицу. Тако се она вазда разметала, само ако је не чује зубата стрина Јока, јер воли и с ђаво лом имати посла, него с њом. У ње нема околишавања, него ће одмах:

— Ха-ха-ха! Колико се фали стара вјештица!? 'натема је било!

Баба Савка само утече у кућу, па не излази, но се примакне прозору, и слуша, док се год она не израколи. Стрина Јока ће по неколико пута изићи на авлију. Цијена дрва, купи тријешће, уноси воду, а све чита, чита. И кад већ види, да се никако она не упушта у бој онда и она умукне:

Хаџи Талина је кућа у Пашића сокаку. Кућа је на горњи бој. Озидана је од ћерпича и у квадрат, као све наше старе куће; покривена је, као и остале, даском. На доњем боју је магаза, цуна кромпира, каца с киселим купусом; туршијом. Осим тога ту стоје јабуке у слами, коњска орма и пољски алат.

Уз магазу је доњи ходник. Одатле се пење, уз дрвене басамаче на горњи ходник. На те басамаче излази сам хаџија и госпоје, кад која дође у походе. Басамачи су чисти, да би мед с њих лизао, и застрти уским ћилимом. Уза њих се не иде у обући, него се обућа остави у доњем ходнику.

С лијеву страну басамача је „доња соба“. Она је само за примање мушких гостију. За то јој се сав намјештај састоји од дрвене сећије, која се протеже уза три дувара. По сећији су асуре, а по њима шиљтета. Уз дуварове су прислоњени јастуци, с лицем од црвене чохе и напуњени вуном. За вратима је метла. А у другом ћошку је земљана пећ, скоро сва од самих лончића. Доњи сантрач јој шири, четвртаст и са црвеним пећњацима, или лончићима; а горњи дуљи, ваљкаст и од зелених пећњака.

Шта су се пута у овој соби искупили, на договор, први бањалучки бегови и аге. Колико су се пута они разговарали о Москову, о устанку и

хајдуцима о црногорским и арнаутским јунацима. Неколико је пута у овој соби углављен здоговор за отпор везиру и нередбама из Стамбола Јер треба знати, да су се овдје састајали само они прваци, који нијесу вермали ни цара, ни везира; ни Сарајева, ни Стамбола. Ич, да су они и у што зарезивали, што им се заповиједа. Њихово је начело било, да Босна буде само своја. За то су горе зазирали од Османлије, или како су их они звали „Туркуша“ и „Тоска“, — него и од самих ерпских хајдука.

— Не знам ли ја, шта он оним својим језиком крпати: одмах га моје срце не море, па да је с неба пао! — рек'о би стари Хаџи Тало.

Због тога се они нијесу устезали звати и прибраније Србе, православне вјере. Често је, у тој соби, лопои кафу и по који учитељ с покојне бањалучке богословије, па чак и по који наш поп.

Иза ове собе су други басамачи. Они почињу одмах из дворишта, и уза њих се иде у обући. Уза њих се узноси вода, дрва и све остало. Туда улазе слуге и остала чељад, осим Хаџије и госта.

Ови се басамачи свршавају малим дрвеним простором, који се зове водница. У водници стоје само суди за воду и пљрионица.

Отален води олук сву нечисту воду у ону рупу, што је под водницом, у којој се брљугају патке

Из воднице воде врата у кујну, или, како ми велимо, кућу. Осим ових врата на кући имају још троја. Десна воде у слушкињину собу, лијева — у киљер, а предња на горњи ходник, гдје излазе и они други басамачи.

У „кући“ је велико огњиште, високо од прилике једно по метра. Више огњишта, о дувару, висе саџаци, а на огњишту гори ватра, и стоје сачови, под којим се пеку љбови и пите. Ту су и кавењаци, у којим се пече кафа, пржун, у којем се кафа пржи, или пури и вериге, о којим висе котлић с вареником.

Над „кућом“ нема таванице, те се види, гдје на тавану о пајвантама висе вијенци црвеног и бијелог лука; вјешанице пастрме; нанизани ораси и суво воће; неколико клипова куруза сјемењака и једно разапето сириште.

На крову, баш над огњиштем је просјечена баца. Она се отвора и затвора оним дугачким дајаком — мотком — што вири с тавана.

Киљер је пун суда: сахана, тепсија, бакрача, тенџера и другог. Ту су сандуци с курузовим и пеничним брашном: каце сира, масла, кајмака, меда, пекмеца шљивова и јабукова и свега, шта ти души на ум пане.

У овај дио куће никад Хаџија не улази, већ само женскиње. Њему само треба казати шта нема, па се не брину.

Горњи ходник је празан. Прочеље му је нешто изишло на поље. То је диванхана, или балкон. Одатле се, петком, ори дјевојачка пјесма. Искупе

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Бисерине другарице: Дудија, Назифа, Зухра, Паша, Милева. Љубица, Перса, па ври кућа.

Момци закрче читав сокак, па се шећу, а искривеше вратове гледајућ' горе. Оне се истом к'о срне, притаје, па тек одједном издигну:

„Везак везла Адем-када, млада невјеста“.

Још и не издуше, а са сокака јечи:

„На чардаку, на високу, крај дам-пенџера“.

Па ће тек по неки подвриснути, а други уз тамбуру броји броји. Док ће се опет озго разлећи:

„Сав је ђерџеф покапала росним сузама.“

И тако се надпјевају, док најпослије познати јангин Мухарем не јекне:

— Аах! Пуче ми срце, к'о зрела лубеница!

И онда се баци, чим било, на прозор

Перса, или Милева отвори прозор, па ће:

— Зар хоћете кућу да разнесете?

— Нећемо кућу, већ благо из куће.

— Овдје нема никаква блага.

— Има, богме, каквог нејма ни султан у Стамболу.

И сад се отвори читав разговор и то у самим доскочицама. Дјевојке се сакрију за Персу, па јој дошаптавају, а они опет дочекују к'о с прста. Тако то траје док, уза сокак, не нађезе какав стари човјек и они се склоне, па се опет поврате. И прозор се опет отвори.

С десну страну ходника је Хаџина соба. У њој је иста простирка као и у „дошој“, само је скупља. Дуварови су искићени самим оружјем окваним у сребро. Ону средњу димскињу хваљаду су пута сапрали, па ону воду носе, те пију они, које жигају сандије — протисли. Мало који дан неће доћи која комшика, да јој „саперу димскињу“.

Лијева соба је женска. Она је пуна простирке и покривке. Уза њу је, баш код пећи, хамам у којем се Бисера купа.

По прозорима су саксије с цвијећем.

Све је чисто; све миром мирише

Доље, у дворишту је појата за краве и коње. Уза њу је „кућар“. То је мала кућица с једном собом и кујном. У њему ноћивају слуге и кмети, кад се који заноћи у чаршији.

Тако је то некад било све живо к'о у мравињаку; све весело к'о на свадби; све пуно к'о у кошници. Али сад то све зја празно, оронуло, и изразбијано. Нигдје ни једног читавог прозора. Капија стоји јазан. Врата нека истављена и однешена, а нека изваљена. Ограде нема ни труна. Под испијепан и изложен. Страх човјека и погледи. Пустош гора, но на запуштеном гробљу.

Па што је још горе: свака бјежи од те куће; свака је се клони к'о живе ватре. Веле: нечиста је; у њој се „приказује“. Једни кажу, е им се привидила Бисера с раном на лијевој сиси. Јечи к'о недоклана овца. Други причају, да излази Хаџи Ђало. Јаши, кажу, на свом зекану, а за

њим читава чета к'о некаквих Арапа, к'о рогати људи, к'о буди Бог с нама

Стрина Јока се куне и преклиње свијем, што је и на небу и на земљи, како је једне ноћи, око глувог доба, чула гдје добује преко педесет добоша. И кад год исприча: пљуне, пригази ногом, прекрсти се и рекне: „натема те ђаволе, осим моје куће!“

Овом су кућом жене плашиле и дјецу. Зато се нико није усудио у њој становати. Испрва су били солдати, па и они побјегли. И од тада нико више ни да завири.

Први Хаџи Ђалин комшија био је неки Османлија Ђул-ага. Он је из Анадолије дошао као чиновник, па је послѣје уљег'о у кућу једној имућној удовици и вјенч'о се с њом. За то су га звали Ђулага Уљез.

Уљезов син Миралем „пазио“ се још од малих ногу с Хаџином Бисером. Заједно су се играли; заједно су одрасли, заједно су — све. Само има једно двије године како се Бисера „почела крити“. Али што се она већма „крије“: то све више чезне да види Миралема. Заклони се за завјесу на прозору, па чека кад ће наићи сокаком. И чим га види сва задршће, а срце оће да искочи из прса. Тако га прати до' год не замакне. Кад већ ишчезне, онда га прати својим мислима, својим жељама. Та је пратња вјечити његов стражар. Она и нема друге бригае. Здрава к'о риба; лахка к'о кошута; још само да није срце рањено.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

СУЖНИК

— ПУШКИН —

Седим за решетком сред тамничног мрака.

А млађани оро, син слободног зрака,

Мој жалосни садруг, крили узмахује

И крваву храну под прозором кљује...

Кљује и баца је... гледа окну горе

И њега к'о мене исте мисли море;

Криком к'о да вели: нешто б' рећи им'о:

Слобода је мила... хајд' да полетимо!

Та време је, хајте! Полетимо, брате,

Тамо где се горе за облаком јате,

Тамо где се море кроз плавило сија,

Тамо где летимо — само ветар и ја.

Војислав Ј. Илић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

L

До Помпеје дођоше наши путници мирно и спокојно. На станици предуеретоше их чичерони, и понудише своје услуге. Чула се ту погрешна реч француска, немачка и енглеска. По неки чичерони говорише од једном на сва три поменута језика. И да би задобили за се ову компанију, они се стараше, како да одузму од путника њихове штапове и кишобране

— Не треба! Не треба! Одмакни! Знамо ми вас! отпоче Коњурин да се брани од чичерона.

Неки припурасти чичерон, у олињалом, црном, сомотском капутићу, већ је вукао мантилет Глафире Семјоновне, која га је пређе носила преко руке, — па је мамио за собом наше сапутнике, узвикујући:

— Passez avec moi.. Premièrement déjeuner... restaurant Cook... (Пођите самном.. Најпре треба доручковати.. ресторан Кок...)

— Господо! Та отмите од њега мој мантилет... То је већ безобразлук! рече Глафира.

Грабљин се пуист за њим у потеру, стиже га, оте од њега хаљину и јако га удари у груди. Удар беше неочекиван; вођ сену оком и замахну на Грабљина.

— А-ха! Хоћеш да се бијеш, је ли? Е, оди овамо. на песнице, арапска њушко! Оди да опробаш руску песницу!

И Грабљин већ поче засукивати рукаве. Скандал би се јамачно догодио да не прискочи Перехватов и не одгурну Грабљина.

— Ово је права беда с тобом! рече он. — Ти хоћеш да те и овде измлате, као у Паризу! Господо! рече он сапутницима, како хоћете онако и радите, али вам кажем, ми морамо узети вођа да нас води по Помпеји, те да се не изгубимо у томе откопаном граду. Само, разуме се, требало би да се с њим погодимо.

— Какав вођ? кад ми хоћемо пре свега да што поједемо и попијемо, рече Грабљин

— Не, не, Григорије Аверјанићу, оставите се сад јела и пића, рече му Глафира Семјоновна. Најпре је Помпеја, а већ после долази пијанка. Прегледаћемо Помпеју и отићи ћемо на доручак. Најмите једног вођа, господине Перехватове, само не оног припурастог неваљалца...

— Допустите.. Трбух ми крчи после синоћнице. Ја морам доћи себи после тога! протестује Грабљин. — Иначе, плујем ја на ту вашу Помпеју.

— Добро, онда остајте сами, па дођите себи. Перехватов је већ ступио у погодбу са спро-

водницима. Један тражи десет лира за своје услуге. Други одмах спусти на осам, трећи — на седам, само је тражио још бесплатан доручак после прегледа. Перехватов нуди три и по лире свега. Чичерони се као нађоше увређени од те понуде и отидоше мало у страну. Наједанпут одвоји се од њих један младић, с малим, црним брчићима, па ће рећи Перехватову погрешним немачким језиком:

— Дајте пет лира и после — добру награду „на макароне“.

Перехватов закључи преговоре. Он обећа пет лира, али без сваких макарона.

— О, ја сам уверен да је ечеленца добар, па ће ми дати чашу вина... подмигну млади вођ и викну: — Kommen Sie, bitte, meine Herrn! па свечано поведе за собом путнике.

Његови другови добацаше му неколике сочне грдње на талијанском језику.

— Рафаило Маралићу! Што си ми узео за вођу ту немчур? протествовао је Грабљин. — Боље би било да је француски језик..

— Па све једно, ти не знаш ни речи, ни немачки, ни француски. Ти само слушај, што ти будем преводио

— Како све једно? Он ће ту немчурати мени у ухо, а ја то не трпим...

Пођоше за чичероном. И прођоше крај ресторана. Чичерон застаде.

— Најбољи ресторан.. рече он немачки. — Ту се може добити одличан доручак. Hier können Sie gut essen und trinken...

— Шта? Тринкен? узврпољи се Грабљин. — Е, зато ти хвала, брате, и ако си Немац. Из свега немачког језика ја само једну једину реч уважавам, а то је реч: „тринкен“. Господо! Ви како хоћете, али ја не могу проћи ову старину. Једно два коњака ваља спустити себи у грло.

— Ах, Боже мој! Шта би томе неваљалом вођи, да нас води мимо ресторана! негодовала је Глафира Семјоновна, и настави: — После, после Помпеје, свратите Григорије Аверјановићу и пијте, немојте сад!

— Не, мадам, не могу. И — амин! Знате ли да ми се ноге тресу после синоћнице? Ми нећемо ништа јести, али се морамо коњаком подмазати. Господо мушкарци! Комензи... Што пре..

Мушкарци се насмејаше и упутише за Грабљиним.

— Ах, каква казна! уздише Глафира Семјоновна, оставши пред рестораном. — Молим вас, господо, не задржавајте се тамо! молила је она људе. —

— Ево нас одмах! викао јој је у одговор Грабљин па се онда окрете вођи, рекавши му: — Хеј немчуро! Хајде овамо те попиј што год, кад си одједном сазнао, какве су нам старине потребне!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Људи се мало држаше па изидоше из ресторана искашљујући се после испијена коњака. Грабљин је сисао цео лимун, то му бијаше закуска. Момак из ресторана испрати их до врата; он се клањао и молио да после прегледа старина дођу на доручак, дајући им карту од јелâ.

Напоредо с рестораном био је улазак у Помпеју. У каменим вратима била је каса. Касир у војничком мундиру и капи с црвеним гајтаном унаоколо, продавао је улазнице. За улазак наплати по два франка (лире) од свакога, па их онда пусти кроз контролну решетку на којој стоји крст, и — они се упутише у Помпеју. И с једне и с друге стране пут је ограђен каменом оградом. На овој расту у шпалиру кактуси и агате. Осећао си се као да улазиш у гробље. Света ниси могао видети. Мртва тишина царује унаоколо. Сви ћуте, једини вођ маше рукама, врти се на својим слабим ногама, и брбља без престанка рђавим немачким језиком. Указа се осредње здање нове архитектуре.

Museo Pompeane... вели вођ и наставља даље говор, који, као да нема краја.

— Шта вели? пита Перехватова Николај Ивановић.

— Каже, да је ово помпејски музеј и да би га могли прегледати кад се вратимо.

— Опет музеј! узвикну Грабљин. — Не, брате мазало, ја нећу у музеј ни сад, ни после. Довољно си ме већ намузејао, да је већ опасно. За три дана прегледали смо неких пет музеја са олупаним статуама и отрцаним сликама. Не треба више! Амин!...

— Какво дивљаштво! окрете се Перехватов Глафири Семјоновној а намигује на Грабљина. — И тако је непрестано. Јуче је на статуе најбољих уметника пљувао!...

— Кад тако радите, Григорије Аверјанићу, онда нисте требали ни долазити у Италију! напомену му Глафира Семјоновна.

— Како? Само по себи се разуме, да нисам дошао само да гледам музеје!... Видео сам немачке и француске ресторани и весела места, па ми се прохтело да то исто видим и у Италији. Ваља се свакој цивилизацији научити, кад већ хоће човек да живи фино. Родитељи нам беху глупи сељаци; ми хоћемо помодну цивилизацију. Али једно се мора признати, а то је, да од париских лепотица нема лепших у целоме свету. Швабице, Талијанке, па чак ни Шпањолке нису ни издалека оно. Узмите на пример играчку школу Мулен Руж, у Паризу. То је реткост! Такву би ствар ваљало завести и код нас, у Петрограду...

— Остав' се глупости... рече Перехватов, па повуче Грабљина за рукав и испод ока показа му на Глафиру Семјоновну.

Грабљин се као трже.

— Пардон, пардон... нећу.. то јест, никако не могу да се навикнем да сте ви, Глафиро Семјоновна, права дама!...

Наиђоше на откопани град. Вођ стаде код једнога каменог здања, без крова, у којег прозори зијају без рамова, а уласци — без врата, као што бива после пожара. Вођ забрица и позва компанију да уђе унутра. Распоред соба у кући још се добро очувао. Уђоше сви унутра.

— Мосје Перехватов, молим вас преведите што тај говори, отпоче Глафира Семјоновна. — За немачки језик ја сам са свим швах!

— Ово су биле спаваће собе и овдашњи становници звали су их латинским именом: cubicula; ово је овде соба за госте — tablinum; ово је трпезарија — triclinum.

— Стани! Стој!... А зар су у Помпеји пређе мртваци били? упита Перехватова Грабљин

— То јест, како то мртваци? Докле Помпеја не беше засута, они су били живи.

— Па тако, кад су латински разговарали. Ти си ми, чини ми се, говорио, да је латински језик — мртви језик.

— Сад је он мртав, а онда је био жив, као и наш — руски језик што је сад.

— Е, онда ти, брате Рафанло, лажеш!

— Ако лажем, — не мораш слушати... Гле, какве су биле постеље у старих Помпејаца! Видите, постеља начињена од камена, окрете се он Глафири Семјоновној. — Ево и каменог узглавља!

— Личи на наше „лежанке“.. као да их је један мајстор градио... рече Коњурин

— Та је ли могућно да су они спавали на том камену, без простирака? стави питање Глафира Семјоновна.

— Од куд би то било могућно! одговори Николај Ивановић. — Морали су бар, какав било душек наместити. Јер ни у нас нико не спава на голој лежанци. А како се то зваше та трпезарија на латинском?

— Триклинијум.

— Триклинијум, триклинијум... Лена реч!... Вођ уведе компанију у зидове другог здања.

(Наставиће се)

НА ИЗВОРУ

МЕКСИКАНСКА ПРИЦОВЕТКА

— Густав Хекер —

(СВРШЕТАК)

„Госпoде Боже! Где је мој новчаник!“ викну он сав престрављен. „Шалу на страну, то је моје цело имање! Или је у мојој откључаној соби, или сам га изгубио на путу од имања довде. Извините, морам да дознам шта је у ствари. Одмах ћу доћи натраг.“

Под тим је изговором хтео да се из клопке извуче, а и ја сам сам осећао велику вољу да му се придружим.

„Ако вам је живот милији него новчаник, онда, за име Божје, останите овде,“ напомену Карвајал. „Ноћ се приближује, а то је доба кад дивље животиње напуштају своја лежишта. Лако можете срести јагуара! Промислите се, сењор Гуми, ви немате никаквог оружја!“

„Само мој перорез“, рече Гумих полугласно и врати се натраг.

„Седите опет мирно“, позва Карвајал, па се и сам посади на меку маховину. „У близини наших пушака најсигурнији сте, а ко се у осталом борио, као што сте ви, са дивљим медведом и јашио на бивољу, неће се бојати једног дроњавог јагуара. Напослетку ова животиња не напада увек на човека.“

„Али је ипак поена пождерао“, одврати Гумих готово плачући.

„Ех, то је био Мулат“, одговори Карвајал, „Мулате, Црнце и Индијанце предпоставља јагуар белима.“

„То је рђава утеха!“ тужаше Гумих, чија изненадна зечја храброст прављаше комичну противност његовом јунаштву за време ручка. Он ме сад тако увесељаваше да сам на свој страх и забравно.

Ја седнем поред Мексиканца. Гумих чучаше поред мене, а рукама опр'о о земљу да је сваког тренутка био готов да скочи. Карвајал настави опет да прича; кад се на једном зачу некакав чудноват глас, који је лично пола урлању пола хркању

„Јагуар! Јагуар!“ чух како Гумих виче. Кад се окренух њега беше нестало, али видех још само то како се на врху једног дрвета као верерица окреташе на све стране

„Сиђите доле“, викну му Карвајал, „то није био јагуар.“

„Ни за цео свет не силазим ја доле“, чуо се одговор са највишег врха, „радујем се што сам горе. Ако ви нисте чули како је животиња рикала са свим у нашој близини, нисам ја зато глув!“

„Сењоре Гуми“, смејао се Карвајал, „да сте ма једном у животу чули урлање јагуара, онда га не би могли заменити са клепетањем канађанске дропље.“

У ствари онај је глас дошао од Том Бега, који се предао здравом сну.

„Такође немојте мислити“, настави Мексиканац, „да сте на том дрвету од животиње сигурни. Част и поштовање вашој вештини у пузању, али вас јагуар у томе надмашује, и управо са једног дрвета он ће нас посетити. Дакле не бисте могли ни једно опасније место изабрати, него то на коме сте!“

Ова је напомена брзо подејствовала. Скоро невероватном брзином сиђе јунак Гумих са свога

узвишеног места и затим љутито погледаше на своју подерану обућу.

Док је Карвајал продужио своју причу љубаше се Гумих и полугласно је частио Мексиканца најбољим провкама, што их има у швапскоме дијалекту, и шиљаше га на дно пакла. Наједном се препаде. Тужан један звук уплашио га је. То је тужно хрзало привезано ждребе

„Погледајте тамо“, упозори нас Карвајал на један јаблан, који се од осталог дрвећа одликоваше својом особитом висином. „Видите ли како се клати и тамо и амо?“

„То је ветар“, тешио се Гумих.

„Кад би то ветар био,“ одговори Карвајал, онда би се и друго дрвеће њихало. Аха, слушајте само! Чујете ли како крчи“

„То ће бити“, рече Гумих, „то ће бити (поче Гумих да гута речи) какав бик, који је тамо (на ново поче гутати) случајно забасао“

У том тренутку зачу се дубоко урлање.

„То је јагуар!“ тријумфовао је Карвајал

Гумиху дрхтату колена; он се наједанпут баца на Канађанина, који још мирно спаваше. „Сењоре Том Беже! Сењоре Том Беже!“ урлаше сад Гумих, „устајте! Јагуар је овде!“

„Оставите њега на миру,“ напомену Карвајал, „још није време. Имајте на уму, да се и животиња боји тако исто као и ви, сењор Гуми, и неће се тако брзо приближити извору. Али што више жедни тим више и страх губи, а храброст добија“

Од овог тренутка Гумихове очи беху управљене само на јаблан, а Мексиканац продужи тихим гласом своју причу

Наједном се зачу страшно урликање. Гумих запуши уши и клече као преломљени љиљан. Такође се и у мене увукао страх.

„Но, сењор Гуми“, рече Карвајал хладнокрвно, „је ли вам сад постала јасна разлика између хркања једног Канађанина и урлања јагуаровог? Животиња гори од жеђи. Већ је крајње време —“

Страшно урлање прекину говорника

— „Ах“, уздахну Мексиканац као да је чуо какав пријатан глас.

„Ово доиста није јагуар? питаше Гумих логано дишући

„То су два јагуара“, одговори, пркосећи, Карвајал. „Последње урлање дошло је од женке. Супрузи су јавили једно другом да је извор поседнут.“

Као тигар скочи Гумих на заспалог Канађанина.

„Сењор Томе! Сењор Томе! викаше он и дрмаше га свом снагом, „два су јагуара! Помозите вашем пријатељу, иначе смо сви деца смрти! Чујете ли два су јагуара!“

„Два јагуара?“ понови мирно Канађанин. „Два пута десет јесу двадесет, чини дакле 20 гроша за испаљене метке“.

Том Бег запали своју лулу да не би опет заспао. Унаоколо владаше подпун мир. Месец се пењао све више и више, док на послетку у пуном сјају не обасја целу пољану, да се видело као на дану. Оба ловца сипаху барут у своје пушке.

„Да барем имам код себе своје оружје!“ јадиковаше Гумих, који је страшљиво посматрао спремање ловаца.

„Ево узмите моје“, рече му Карвајал. „Дон Ештеван ми рече, да ваше зрно није никад промашило свој циљ. Само вам напомињем да јагуара морате згодити између очију, те да му размркате целу лубању. А награду ћемо поделити“.

„Молим вас задржите своју пушку, тако вам Бога“, викаше Гумих престрављено, а да је имао и читаво туце пушака све би их дао Мексиканцу.

Дођосмо под један багрем, чије нас гране заклањаху. Ждребе скочи наједанпут и узалудно покушаваше да прекине улар. Опет се зачу урликање, које као да долазаше с неке висине. Затим опет наступи тишина, за које време запеше ловци орозе и приђоше ближе извору. Једно дрво у близини извора јако се повијало. На једном се зачу страшан урлик, са дрвета паде некака сјајна маса на ждребе и одмах се чу како му кости почеше да пуцају. Одмах затим зачу се пуцањ из пушке Карвајалове. Страшан урлик и јагуар, који се беше забавио својом вечером, пруну се на земљу колико је дуг.

Канађанин, који је за све то време био поред Карвајала, није ни обраћао пажњу шта овај ради. Он је сву своју пажњу обратио на две ватрене тачке, које светљаху са једног оближњег кедра. То су биле очи другог јагуара, који поче шибати својим репом по гранама тако, да са њих поче слетати густа маховина. За сваким покретом светлих очију, кретао се и Канађанин са пушком на образу. На једном скочи јагуар у правцу ловца. Са урликом животиње помеша се и грмљава пуцња. И други јагуар лежаше мртав на земљи.

За све ово време стојаше Гумих иза мене чврсто ме загривши. Он је сав дрхтао и где год сам се ја макао он је за мном ишао. Сад на једном осетих да ме његове руке пустише и чух како се гране ломе. Брзо се окренем и видим тога, у очима доне Долоре, чудноватог јунака, како се као мајмун пењао у највише регионе дрвета. Тек кад му се свечано заклесмо да јагуари не показују више никаквог знака живота, сиђе он доле. Од његове обуће, која беше испепана још од првог пуцања, вишаху сад сами дронци.

Остали део ноћи весело проведемо поред ватре, коју смо сваки час подстицали. На целом свету не беше сада срећнијег и охолијег човека од Гумиха. Он нам причаше да ово ретко уживање не би уступио ни за милион. Без страха је прилазио мртвим јагуарима и гладно их, а беше толико милостив да је оба ловца загрлио и пољубио. Ујутру одераше ловци оба јагуара, коже

пребацише преко леђа, па се онда у тријумфу кренуемо ка имању. Тамо Гумих није ником дао мира. „Две муве једним ударцем!“ викао је он непрестано, а између тога је узвикивао „ура!“ „ура!“, да су му све жиле набрекле!

Дон Ештеван и његова ћерка такође беху ту. Први честиташе Гумиху што је био тако храбар те се смео усудити да сам себе ували у такву опасност и изјави нам обојници своју радост што нас види здраве, јер он беше одговоран за наш живот за све време докле смо његови гости.

Наједанпут дражесна Креолка узвикну од страха. „Света Богородице!“ викну она, „ви сте рањени, сењор Гуми?“ Тада покри руком своје лепе очи, јер сењор Гумих страшно изгледаше са оним дронцима од његове обуће који ландараху тамо и амо.

„Није му се ништа десило“, умириваше Карвајал забринуту лепојку. Сењор Гумих је због своје нестрпљивости подерао нанталоне и обућу. Он није могао да дочека јагуара, него је се попео на једно дрво да види зашто тако дуго не долази“.

Гумих би још остао да својим јунаштвом блиста, али одлазак беше за данас чврсто утврђен, а и ја га подсетих на „неодложне“ послове у Тампику. Узесмо опроштај од нашег љубазног домаћина и његове лепе ћерке. Гумих чистом савешћу прими чуђење доне Долоре и захвалност њеног оца. Једино што је дон Ештван заборавио беше то, што му се није понудио за таста.

Шабац.

Мил. Д. Д.

ПОСЛЕДИЦЕ ЛЕПОТЕ

Pol de Saint — Merry

с француског Веливар Ј. Митровић

(НАСТАВАК)

III Лепота и сујета.

Од најнежнијег детињства, женска већ отпочиње опажати последице своје лепоте, и одмах у почетку свога живота, она већ себе сматра предметом обожавања, страсног симпатисања, које се непрестано увећава, остављајући је све више и више у самопоштовању.

Зар није додворена, вољена и размажена миловањима родитељским, прекрасна ћерчица, чије прекрасно, анђeosко лице са плавичастим усницама има тако захвалне и обожавајуће осмејке за срећнога тату и маму?

Ако има сестара мање лепих, онда ће она бити претпостављена, а код родитеља нема те рђаве мисли да издвоје, међу својом децом, један

део своје љубави; не, они их подједнако воле од свег срца.

Ако је ћерчица јединица, ох! тада она кућу води. Све се угнба под њеном дражесном самовлашћу.

Она већ себи врло добро даје рачуна, мали лукавко, о моћи, коју јој даје њена лепота, и она ју полако злоупотребљава.

Али каква замена!

У размену за неколико задовољених ћуди, јер оне продиру у срце оца и матере, комплименти задивљених пријатеља; са каквом радошћу прикупљају родитељи похвале, које се чине њиховом љубимчету!

А кад је у шетњи, узвик усхићених мимопролазника, доспео до ушију срећног тате и погорђене маме, како се нежније прихвата њена бела ручица!

То би све за цело било врло лепо, кад би ћерчица остала увек красно мало створење бело и ружичасто, слатка играчка чије се украшавање човеку допада.

Али, хе! живот чека. Дете постаје девојчицом, а млада девојка је још лепша.

Љубав коју она удише, постаје од обожавања.

Она осећа да се њено царство увећава.

Навикла је на удварање и тога не може да се одрече.

Ћуди детињства постају сад са већим изискивањем и теже остварљиви

Најмањи отпор огорчава младу самовласницу, која захтева да се у потпуности одржи њена власт јер су је навикли да јој то право поштују као апсолутно

„Има ли ичега чудноватијег, вели г-ђица од Скудери, но посматрати како се обично поступа у васпитању женскиња?“

„Неће се никако, да су оне кокете и галантне, а допушта им се да брижљиво схвате све што је својствено галантерији, не допуштајући им да сазнаду шта може учврстити врлину и занимати њихов дух

„Па и сви прекори, који им се чине, у њиховој првој младости, што нису довољно чисте, што се нису лепо обукле и што нису добро на училе лекције њихова учитеља певања и играња, не доказују ли ово што рекох?“

„С обзиром на начин, којим неке женске проводе свој живот, рекао би човек да им је забрањено имати разума и свести, и да живе на овом свету само да спавају, да буду дебеле, да буду лепе, да ништа не раде и да само глупости говоре

Од времена г-ђице од Скудери, васпитање женскиња учинило је значајне напретке, али није мање извесно да, и од наших дана, млада девојка, ако је лепушката, може само тешко спречавати сујету да потпуно у њу не продре, тако је уздижу у обожавању своје лепоте, и толико се изазива

код не — жеља за допадањем, која је већ урођена сваком срцу женском.

Али лепота има своје царство тако велико; њен утицај тако је значајан, да би се губило време хотећи философирати, и нама преостаје само то, да се поклонимо пред тајанственом силом коју преставаља лепо лице.

Дајте дакле слободан ток вашим ћудима, о лепе женскиње, и будите извесне да ће вас све то проћи.

Ежен де Прадел вели овако: „Какво је то ослањање које би се хтело, да муж учини на своју жену, ако је пронашао у њој укуса и идеја, које непрестано варирају. Да ли се може с правом рачунати на одбацивање својстава једне личности, која се у њима мењају сваки дан?“

Љуби да би био љубљен, ето то је велико преносно средство наклоности овога света.

Али, несталност наклоности преставаља душу мало љубљену, нарочито код женскиња.

Најћудљивија моћи ће се показати најнежнија: она ће надмашити у изражавању своје живе ватре, коју силно осећа, али ће ће тако исто брзо нестати као што је и дошла.

(Наставиће се)

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Језик сијамски. — Ретко је у свету језика, који је састављен само од једносложних речи, као што је сијамски језик; он има 37 гласова (звукана). Чистих самогласника 14 и 6 сложених самогласника. Сваки глас има свој засебни знак. Разнолики произношај свих самогласника и једносложних речи, потпуно налик једних на друге, готово је неприступачан не само Европљанима, већ чак Индијанцима. Због тога је изучавање сијамскога језика врло тешко, шта више теже и од китајскога језика, коме он уступа не само по богатству и разради, већ и по самом одсуству философске основе у своме саставу. Његово практично изучавање много отежава још огромно богатство разноликих речи које имају различна значења, с погледом на то коме се говори. Овome је био узрок деспотизам, који је давио народ, а не последица учтивости, која мења форму говора, не производећи оделиту терминологију у њему. Но у опште, интересна је у сијамском језику простота у саставу говора, који не тражи ни уметничког размештаја речи, ни промене наставака у речима (т. ј. не тражи ни правила мењања, ни синтаксичка правила). Тако н. пр. превodeћи молитву: *Оче наш*, Сијамци не би друкчије казали већ: „Отац ми бити на небо“. Разуме се, да је због тога порасла у словима њиховим разноликост и честа употреба знакова интерпункције. Слова језика сијамског припадају искључиво њему и пишу се (изузетак од обичаја, који је особина азијатских језика) слично нашем, с лева на десно, ред по ред, пишући одозго доле. За писма обично се употребљава палмово лишће, на коме пишу оштрим оруђем, но у важним случајевима, пишу на артији и тада се место пера употребљава писаљка. Штампање и средства за то, Сијамци су позајмили од Китајца.

Садржај: „Гробови“ (песма). — „Хаџи-Калина породица“ (наставак). — „Сујеник“ (песма). — „Где поморанце зру“ (наставак). — „На извору“ (свршетак). — „Последице лепоте“ (наставак) — „Занимљивости“.

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Парна Радикална Штампарија — Уред.: Ј. М. Веселиновић